

Azərbaycan mədəniyyətinin 34 illik tarixi inkişaf yolu bilavasitə Heydər Əliyevin adı və şəxsiyyəti ilə bağlıdır. Bu illər ərzində görülmüş işləri rəqəmlərin dili ilə belə ifadə etmək olar.

Mədəniyyətimiz 1969-2003-cü illərdə

Məlumat üçün bildirik ki, 2003-cü ildə respublikamızda 27 professional teatr, 50 xalq və özəl teatr, 13 konsert təşkilatı, 3275 klub müəssisəsi, 4313 kitabxana, 58 mədəniyyət və istirahət parkı, 140 muzey, 30 dövlət şəkil qalereyası, 2 bədii sərgi salonu, 300 uşaq musiqi və incəsənət məktəbi fəaliyyət göstərirdi. Halbuki 1969-cu ilədək Mədəniyyət Nazirliyi sistemində bu müəssisələrin sayı kəskin surətdə az idi. O vaxt respublikada cəmi 12 teatr, 5 konsert təşkilatı, 2312 kitabxana, 1535 klub müəssisəsi, 17 park, 29 muzey, 75 musiqi məktəbi vardı. Bir şəkil qalereyası belə fəaliyyət göstərmirdi. Fərq göz qabağındadır. 34 ildə 15 professional, 50 xalq və özəl teatr, 8 konsert təşkilatı, 1740 klub müəssisəsi, 2001 kitabxana, 41 mədəniyyət və istirahət parkı, 111 muzey, 30 şəkil qalereyası, 2 bədii sərgi salonu, 225 uşaq musiqi və incəsənət məktəbi yaradılmışdır.

Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının milli mədəniyyətinə, onun tarixi qaynaqlarına həmişə böyük diqqətlə yanaşmış, millətin qan yaddaşına hopmuş tarixi şəxsiyyətlərimizin zaman-zaman yaşaması üçün qayğısını əsirgəməmişdir. Bu cəhətdən milli mədəniyyətimizin tarixində xüsusi rol oynamış dahi söz ustalarımızın, musiqi xadimlərimizin, səhnə və kino korifeylərimizin yubiley tədbirlərinin keçirilməsi, bu sənətkarların

yaradıcılığına lazimi qiymət verilməsi xüsusi qeyd edilməlidir.

Respublikaya rəhbərlik fəaliyyəti dövründə Heydər Əliyev Azərbaycanın musiqi, balet, teatr, kino sahəsində uğurlar qazanan istedadlarının ölkədən kənar da tanınması üçün bütün qüvvəsini sərf etmişdir. Hələ Sovetlər İttifaqı dövründə Azərbaycan professional musiqi sənətinin baniləri Üzeyir Hacıbəyov və Müslüm Maqomayev, SSRİ xalq artisti, professional vokal sənətimizin banisi, ölməz Bülbülün, SSRİ xalq artistləri Qara Qarayev, Niyazinin, Fikrət Əmirovun, xalq şairi Səməd Vurğunun, xalq yazıçısı Mirzə İbrahimovun ayrı-ayrı yubiley tarixlərinin təkcə Bakıda deyil, SSRİ dövlətinin paytaxtı Moskva şəhərində də təntənə ilə qeyd olunması Azərbaycan xalqının Sovet dövrü mədəniyyətinə daxil olan uğurlu hadisələr idi.

Bu dövrdə dramaturgiyamızın banisi Mirzə Fətəli Axundovun, böyük dramaturq Cəfər Cəbbarlının, SSRİ xalq artistləri Şövkət Məmmədovanın, Mirzəəğa Əliyevin və onlarla başqa sənət korifeylərinin, Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında xüsusi yer tutan ayrı-ayrı sənət məbədlərinin - Akademik Milli Dram Teatrının, Naxçıvan Dövlət Musiqili Dram Teatrının, Gəncə Dövlət Dram Teatrının, Azərbaycan Dövlət Rus Dram Teatrının, Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestrinin yubiley tarixlərinin respublikada

böyük təntənə ilə qeyd olunması, həmin şəhərlərdə SSRİ-nin müxtəlif respublikalarından qonaqların dəvət edilməsi, əslində Azərbaycanı, Azərbaycan xalqının milli mədəniyyətini təbliğ etmək üçün böyük uzaqgörənlik və ustalıqla düşünülmüş tədbirlər idi.

Ulu öndərimizin müvafiq fərmanlarına əsasən Məhəmməd Füzulinin 500 illik yubileyinin İraq, İran, Türkiyə, Fransa və Rusiyada, dünyaşöhrətli müğənni Bülbülün 100 illik yubileyinin Moskvada, Tbilisidə və Ankarada, Qara Qarayevin 80 illik yubileyinin Moskvada və Parisdə, Rəşid Behbudovun 80 illik yubileyinin Moskvada, Azərbaycan xalqının milli eposu "Kitabi - Dədə Qorqud" dastanının 1300 illik yubileyinin Fransada yüksək səviyyədə qeyd olunması Azərbaycanı bir daha yenidən dünyaya tanıtmışdır.

Respublika prezidentinin fərmanları ilə yubiley tarixləri Bakıda qeyd olunan sənət ustalarımızın - Şövkət Ələkbərovanın, Qəmər Almaszadənin, Leyla Vəkilovanın, Nəsimə Zeynalovanın, Tofiq Quliyevin və başqalarının yaradıcılığına həsr olunmuş təntənəli gecələr də milli mədəniyyətimizin tarixinə yazılan uğurlu hadisələr sırasına daxil olmuşdur.

Bu tədbirlərin hər birində Heydər Əliyevin şəxsən iştirak etməsi dövlət rəhbəri tərəfindən sənətə, sənətkar verilən yüksək qiymətdir.

Bu illər ərzində dünyanın ən müxtəlif meridianlarında Azərbaycan mədəniyyəti və incəsənəti günləri keçirilmişdir. Fransa, Portuqaliya, Danimarka, Belçika,

Avstriya, Almaniya, İsveç, Niderland, İspaniya, İsveçrə, Norveç, İspaniya, İtaliya, Kuba, Meksika, Suriya, Misir, İraq, Vyetnam, Sovetlər Birliyi dövründə bu birliyə daxil olan Rusiya, Moldova, Ukrayna, Özbəkistan, Gürcüstan və s. ölkələri buna misal göstərmək olar. Eyni zamanda qeyd etmək lazımdır ki, Rusiya, Ukrayna, Moldova, Gürcüstan, Portuqaliya, İtaliya, Avstriya, Almaniya və digər ölkələrin mədəniyyət günləri də Azərbaycanda böyük müvəffəqiyyətlə təşkil olunmuşdur.

Son illərdə Parisdə YUNESKO-nun Baş iqamətgahında Məhəmməd Füzulinin, Qara Qarayevin və "Kitabi - Dədə Qorqud" dastanının yubileylərinin yüksək səviyyədə keçirilməsi də Heydər Əliyevin xidmətləridir və Azərbaycan mədəniyyətinin dünya miqyasında təbliğində mühüm rol oynamışdır.

Azərbaycan musiqisinin, Azərbaycan baletinin, təsviri sənət və teatr sənətinin şöhrəti Çindən Nikaraquaya, Kambocadan Amerikaya qədər bütün ölkələrə fəth etmişdir.

Mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin yaradıcı axtarışlarına mənəvi dəyər olmaq Heydər Əliyevin həyat kredosuna çevrilmişdir. Bostəkar, yazıçı, şair, aktyor, müğənni, rəssam əməyinə verdiyi yüksək qiymət sayəsində ölkəmizin yüzlərlə sənətçisi xalq artisti, xalq rəssamı, xalq şairi, xalq yazıçısı, əməkdar incəsənət xadimi, əməkdar artist, əməkdar rəssam, əməkdar mədəniyyət işçisi kimi müxtəlif fəxri adlara layiq görülmüşlər.

Heydər Əliyevin bilavasitə təqdimatı ilə keçmiş SSRİ məkanında orden və medallarla, ölkənin ən yüksək fəxri adları ilə təltif olunanlar sırasında Azərbaycanın mədəniyyət və incəsənət xadimləri xüsusi yer tuturdu. Bu fəxri ad və mükafatlara layiq görülən dünya şöhrətli sənətçilər sırasında Qara Qarayevin, Fikrət Əmirovun, Rauf Hacıyevin, Niyazinin, Rəşid Behbudovun, Müslüm Maqoməyevin, Hökumə Qurbanovanın, Mehdi Məmmədovun, Qəmər Almaszadənin, Leyla Vəkilovanın, Fırəngiz Əhmədovanın, Zeynəb Xanlarovanın, Fidan Qasımovanın, Fərhad Bədəlbəylinin, İsmayıl Dağıstanlının, İsmayıl Osmanlının və başqalarının adlarının olması, Tahir Salahovun, Mikayıl Abdullayevin, Mikayıl Useynovun bənzərsiz sənətinin beynəlxalq miqyasda nüfuzu məhz müəyyən mənada respublika rəhbərinin sənət adamlarımıza verdiyi yüksək qiymətin təzahürüdür.

Təsədüfi deyildir ki, XX əsrin ən nüfuzlu təltifləri sırasında xüsusi yer tutan Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adı ilə təltif olunanlar sırasında da Azərbaycan sənətçilərinə daim üstünlük verilmişdir. Qara Qarayev, Fikrət Əmirov, Rəşid Behbudov, Niyazi, Tahir Salahov, Mirza İbrahimov, Süleyman Rüstəm, Rəsul Rza, Süleyman Rəhimov və Mikayıl Useynov bu yüksək fəxri adı layiq görülmüşlər.

Həmin dövrdə Qara Qarayev Lenin Mükafatını, Fikrət Əmirov, Nəbi Xəzri, Bəxtiyar Vahabzadə, Toğrul Nərimanbəyov, Tahir Salahov, Əmər Eldarov, İbrahim Zeynalov, Tokay Məmmədov, Lətif Kərimov isə SSRİ Dövlət Mükafatını alaraq, dövrün ən şöhrətli sənətkarları sırasında tarixə düşmüşlər.

Heydər Əliyev eyni zamanda yaradıcı ziyalıların respublika miqyasında da mükafatlandırılmasını la-

zım bilir və bu işdə öz qayğısını əsirgəməirdi. Uzun illər teatr, musiqi və təsviri sənət sahəsində yaradılmış ən uğurlu nümunələr Azərbaycan Respublikasının Dövlət Mükafatına layiq görülmüşlər. Laureatlar sırasında nəzər salsaq yaradıcı əməyə verilən yüksək qiymətin şahidi olarıq. Rauf Abdullayev (dirijor), Fərhad Bədəlbəyli (pianoçu), Fidan və Xuraman Qasımovalar (vokalçı), Həsən Turabov (aktyor, iki dəfə), Mehdi Məmmədov (rejissor), Şəfiqə Məmmədova (aktrisa), Hacımurad Yegizarov (aktyor), Vladimir Pletnyov (rəqqas), Çimnaz Babayeva (balerina), Tamilla Şirəliyeva (balerina), Vasif Adıgözəlov (bəstəkar), Fuad Poladov (aktyor), Səməndər Rzayev (aktyor), Xəyyam Mirzəzadə (bəstəkar, iki dəfə), Emin Sabitoğlu (bəstəkar), Əlabbas Qədirov (aktyor), Mərahim Fərzəlibəyov (rejissor), Yaşar Nuriyev (aktyor), Nəsimə Zeynalova (aktrisa), Hamlet Xanızadə (aktyor), Həsən Məmmədov (aktyor), Vəfa Fətullayeva (aktrisa) və onlarla başqalarının adı Azərbaycan mədəniyyətinə bəxş etdikləri ölməz sənət əsərləri üçün layiqli qiymətini alan xoşbəxt sənətkarlar sırasındaadır.

Respublikaya rəhbərlik etdiyi illər ərzində Heydər Əliyev uğurlu sənət işlərini izləməklə yanaşı, bu sənət əsərlərinə başqalarında da maraq oyatmağa nail olurdu. Respublika fəalları üçün simfonik və klassik musiqi gecələri, rəssamların fərdi yaradıcılıq sərgilərinə kütləvi baxışlar, respublikaya dəvət olunmuş dünya şöhrətli sənət ustaları ilə görüşlər həmişə bilavasitə onun adı ilə bağlı olmuşdur. Uzun illər ərzində respublikada keçirilən müxtəlif müsabiqələr, mahnı və məhsul bayramları xalq yaradıcılığına əsl baxış olmuş, minlərlə istedadın üzə çıxmasına şərait yaratmışdır...

Təbii ki, bu sadələdiqlərimiz ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin qayğısından qaynaqlanmış tədbirlərin bir hissəsi və qısa icmaldır. Onlar haqqında müfəssəl danışmaq üçün cild-cild kitablar yazmaq, bu istiqamətdə hələ çox iş görmək gərəkdir. Bu kursu davam etdirmək hər birimizin müqəddəs bəyudur.

● Y. HİDAYƏTOĞLU

